
Responsabilitat ambiental civil, administrativa i penal

PID_00266300

Agustín Sánchez-Toledo Ledesma

Temps mínim de dedicació recomanat: 3 hores

**Agustín Sánchez-Toledo
Ledesma**

Doctor i enginyer, amb més de vint anys d'experiència, nacional i internacional, en el camp de la seguretat, la salut i el benestar. Executive MBA per l'escola de negocis IE Business School, màster postgrau en Gestió de la Prevenció de l'Empresa (especialista en seguretat, higiene i ergonomia i psicociologia aplicada), màster en Direcció de Qualitat i Medi Ambient. En l'actualitat compagina la seva activitat professional com a director de Sánchez-Toledo & Associats (signatura especialitzada en consultoria estratègica de seguretat, salut i benestar amb seus a Mèxic, Colòmbia, Perú i Equador), director de Prevencionar.com (mitjà de comunicació capdavanter especialitzat en seguretat i salut en el treball) i professor col·laborador en diferents universitats públiques i privades, entre elles la Universitat Oberta de Catalunya. Ha publicat més de cent articles i cinc llibres relacionats amb la seguretat i la salut en les organitzacions.

L'encàrrec i la creació d'aquest recurs d'aprenentatge UOC han estat coordinats pel professor: Javier Baraza Sánchez (2019)

Primera edició: setembre 2019
© Agustín Sánchez-Toledo Ledesma
Tots els drets reservats
© d'aquesta edició, FUOC, 2019
Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona
Realització editorial: FUOC

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit dels titulars dels drets.

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. El desenvolupament legislatiu en la responsabilitat mediambiental	7
2. Responsabilitat mediambiental	9
2.1. Conceptes bàsics	9
2.2. Termes i definicions	9
2.3. Activitats afectades per la Llei 26/2007	14
2.4. Casos de no aplicació de la llei	15
2.5. Recursos naturals protegits per la llei	17
2.6. Obligacions generals per als operadors derivades de la llei i el reglament	17
2.7. Inexigibilitat de l'obligació de sufragar els costos	20
3. Procediment administratiu per a la fixació de la garantia financera	22
3.1. Competències administratives	22
3.2. Procediment per a l'establiment de la garantia financera de les empreses de l'annex III	22
4. Procediment administratiu d'exigència de responsabilitat mediambiental	25
4.1. Iniciació del procediment	25
4.2. Condició d'interessats	25
4.3. Regulació del procediment	26
4.4. Terminació convencional	26
4.5. Infraccions i sancions	26
5. Obligacions dels operadors davant una amenaça de dany mediambiental	28
5.1. Obligacions dels operadors davant un dany mediambiental	28
5.2. Projecte de reparació de danys mediambientals	29
5.3. Contingut del projecte de reparació de danys mediambientals	29
5.4. Tipus de mesures de reparació	30
5.5. Seguiment, control i comunicació del projecte de reparació de danys mediambientals	31

6. Responsabilitat administrativa	33
6.1. Infraccions administratives	33
7. Responsabilitat penal	35
7.1. El delict ecològic	35
7.2. Tipus qualificat	36
7.3. Responsabilitat penal de les persones jurídiques	36
7.4. El delict relatiu a la gestió de residus (art. 328 Codi penal)	37
7.5. Silenci administratiu	38
Bibliografia	41

Introducció

L'activitat humana ve provocant en els últims temps grans desastres mediambientals. Recordem l'abocament ocorregut el 2010 al Golf de Mèxic, on la recuperació de l'hàbitat en els fons tous i les comunitats associades a la rodalia de l'explosió de la plataforma horitzontal trigaran dècades a recuperar-se.

A Espanya, tenim com a esdeveniments significatius el trencament, el 1998, de la presa de contenció de la bassa de decantació de la mina de pirita a Aznalcóllar, a Sevilla. El resultat va ser un important abocament d'aigua àcida i de llots molt tòxics, que contenien altes concentracions de metalls pesants, i va tenir gravíssimes conseqüències per a la regió.

I també l'accident mediambiental provocat pel petrolier monocasc *Prestige* el 2002. El fuel es va estendre per més del 41% de tot el litoral espanyol. El vessament de petroli del *Prestige* ha estat considerat el tercer accident més costós de la història, ja que la neteja de l'abocament i el segellat del buc van tenir un cost de 12.000 milions de dòlars, segons algunes fonts, el doble que l'explosió del *Challenger* però per darrere de la desintegració del *Columbia* i l'accident nuclear de Txernòbil.

Quan l'opinió pública coneix aquests accidents, els greus impactes mediambientals que provoquen i el que poden arribar a durar les seqüeles i el cost de la recuperació dels ecosistemes, així com les pèrdues i els danys a la salut de les persones directament i indirectament afectades, la pregunta més freqüent és: Qui pagarà aquest desastre?

El més lògic és declarar legalment responsables els qui duen a terme les activitats que puguin causar-los. Aquest és el punt de partida de l'actual legislació que determina les responsabilitats socials, administratives i penals en medi ambient.

Nota

Top 10 Most Expensive Accidents in History.

Objectius

Els objectius que haureu d'haver aconseguit una vegada treballats els continguts d'aquest mòdul són:

- 1.** Conèixer el nou marc legal en matèria de responsabilitat ambiental i les seves implicacions per a les empreses.
- 2.** Conèixer les obligacions per als operadors que es deriven de la Llei 26/2007 i el seu reglament de desenvolupament parcial, Reial decret 2090/2008.
- 3.** Conèixer el procediment per fixar la garantia financera.
- 4.** Conèixer el procediment administratiu d'exigència de la responsabilitat mediambiental.
- 5.** Conèixer les obligacions dels operadors davant una amenaça de dany, així com el seguiment, el control i la comunicació del projecte de reparació del dany mediambiental.
- 6.** Conèixer les responsabilitats i infraccions administratives.
- 7.** Conèixer la responsabilitat penal.

1. El desenvolupament legislatiu en la responsabilitat mediambiental

Els antecedents en la regulació de la responsabilitat ambiental es remunten al **Llibre Verd de la Comissió** de 1993. Posteriorment, el 1997 s'elabora després d'una decisió de la Comissió Europea el **Llibre Blanc**. En aquest llibre s'indaga sobre diverses possibilitats per crear un règim de responsabilitat ambiental d'àmbit comunitari que permeti millorar l'aplicació tant dels principis ambientals com de la legislació ambiental comunitària, a més de garantir una restauració adequada del medi ambient.

A la fi d'abril de 2004, es va publicar la **Directiva 2004/35/CE del Parlament europeu i el Consell**, de 21 d'abril de 2004, sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals.

Això es duu a terme en dos sistemes diferenciats: un de responsabilitat objectiva respecte a les activitats professionals; i un segon de responsabilitat subjectiva per a qualsevol activitat professional.

Amb la publicació de la **Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental**, que incorpora a l'ordenament jurídic intern la Directiva 2004/35/CE, s'ha instaurat finalment un règim administratiu de responsabilitat mediambiental de caràcter objectiu i il·limitat, basat en els principis de «prevenció de danys» i que «qui contamina, paga».

Aquesta llei, desenvolupada parcialment per mitjà del **Reial decret 2090/2008**, del 22 de desembre, pel qual s'aprova el **Reglament de desenvolupament parcial de la Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental**, estableix un nou règim de reparació de danys mediambientals. Ara, els operadors que ocasionin danys als recursos naturals o amenacin d'ocasionar-lo han d'adoptar les mesures necessàries per prevenir la seva causació o, quan el dany s'hagi produït, per limitar o impedir majors danys mediambientals, així com retornar els recursos naturals danyats a l'estat en el qual es trobaven abans de la causació del dany.

Els recursos naturals protegits per aquesta llei són els que estan recollits en el concepte de **dany mediambiental**, és a dir:

- els danys a les aigües
- els danys al sòl
- els danys a la ribera del mar i de les rieres

- els danys a les espècies de la flora i de la fauna silvestres presents permanentment o temporalment a Espanya, així com als hàbitats de totes les espècies silvestres autòctones

Per la seva banda, l'objectiu del **Reial decret 2090/2008, Reglament LRMA**, és disposar d'un mètode de càlcul eficaç i homogeni per a la fixació de les cobertures financeres. Desenvolupa reglamentàriament els **critèris tècnics** per a:

- **l'avaluació dels escenaris de riscos**
- la determinació d'escenaris **de risc que cal garantir**
- la determinació del **dany mediambiental**
- la fixació dels **costos de reparació que permetin definir les cobertures per a les garanties financeres** per responsabilitat mediambiental
- la fixació de **mesures de reparació** de l'annex II de la Llei 26/2007

S'ha de tenir en compte que aquesta legislació és compatible amb les altres responsabilitats:

- administrativa
- penal
- civil (tradicional)

2. Responsabilitat mediambiental

2.1. Conceptes bàsics

La Llei 26/2007 regula la responsabilitat dels operadors per prevenir, evitar i reparar els danys mediambientals:

- Incorpora al nostre ordenament jurídic un règim administratiu de responsabilitat ambiental de caràcter objectiu i il·limitat basat en els principis de prevenció i de «qui contamina paga».
- Institueix tot un conjunt de potestats administratives que ha de garantir el compliment de la llei i l'aplicació del règim de responsabilitat que incorpora.
- L'entrada en vigor de la Llei té **caràcter retroactiu des del 30 d'abril de 2007**.
- La responsabilitat de l'operador s'estén fins a **trenta anys** des que va tenir lloc l'emissió, el succés o l'incident que els va causar. El termini es computarà des del dia en el qual hagi acabat per complet o s'hagi produït per última vegada l'emissió, el succés o l'incident causant del dany.
- La responsabilitat mediambiental és una responsabilitat il·limitada.
- La responsabilitat mediambiental és una responsabilitat de caràcter objectiu en la qual les obligacions d'actuació s'imposen a l'operador al marge de qualsevol culpa, dol o negligència que hi hagi pogut haver en el seu comportament.

2.2. Termes i definicions

En la Llei 26/2007 es recullen els següents conceptes:

1) Dany mediambiental:

a) Els danys a les espècies silvestres i als hàbitats, és a dir, qualsevol dany que produeixi efectes adversos significatius en la possibilitat d'aconseguir o de mantenir l'estat favorable de conservació d'aquests hàbitats o espècies. El caràcter significatiu d'aquests efectes s'avaluarà en relació amb l'estat bàsic, tenint en compte els criteris exposats en l'annex I.

Els danys a les espècies i als hàbitats no inclouran els efectes adversos prèviament identificats, derivats d'un acte de l'operador expressament autoritzat a l'empara de l'establert en les següents normes:

- L'article 6.3 i 4 o l'article 13 del Reial decret 1997/1995, de 7 de desembre, pel qual s'estableixen mesures per contribuir a garantir la biodiversitat mitjançant la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres.
- La normativa, estatal o autonòmica, en matèria de muntanyes, de caça i de pesca continental, en el marc de l'establert per l'article 28 de la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la flora i fauna silvestres.

b) Els danys a les aigües, entesos com a qualsevol dany que produeixi efectes adversos significatius tant en l'estat ecològic, químic i quantitatiu de les masses d'aigua superficials o subterrànies, com en el potencial ecològic de les masses d'aigua artificials i molt modificades. A aquests efectes s'estarà a les definicions que estableix la legislació d'aigües. No tindran la consideració de danys a les aigües els efectes adversos als quals sigui aplicable l'article 4.7 de la Directiva 2000/60/CE del Parlament europeu i del Consell, de 23 d'octubre de 2000, per la qual s'estableix un marc comunitari d'actuació en l'àmbit de la política d'aigües.

c) Els danys a la ribera del mar i de les ries, entesos com a qualsevol dany que produeixi efectes adversos significatius sobre la seva integritat física i adequada conservació, així com aquells altres que impliquin dificultat o impossibilitat d'aconseguir o mantenir un adequat nivell de qualitat d'aquella.

d) Els danys al sòl, és a dir, qualsevol contaminació del sòl que suposi un risc significatiu que es produeixin efectes adversos per a la salut humana o per al medi ambient deguts al dipòsit, abocament o introducció directes o indirectes de substàncies, preparats, organismes o microorganismes en el sòl o en el subsol.

2) **Danys:** el canvi advers i mesurable d'un recurs natural o el perjudici d'un servei de recursos naturals, tant si es produeix directament com indirectament.

Queden inclosos en el concepte de dany aquells danys mediambientals que hagin estat ocasionats pels elements transportats per l'aire.

3) **Risc:** funció de la probabilitat d'ocurrència d'un succés i de la quantia del dany que pot provocar.

4) **Espècies silvestres:** les espècies de la flora i de la fauna que estiguin esmentades en l'article 2.3 a de la Directiva 2004/35/CE del Parlament europeu i del Consell, de 21 d'abril de 2004, sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals o que estiguin protegi-

des per la legislació comunitària, estatal o autonòmica, així com pels tractats internacionals en què Espanya sigui part, que es trobin en estat silvestre al territori espanyol, tant amb caràcter permanent com estacional. En particular, les espècies incloses al Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades o als catàlegs d'espècies amenaçades establerts per les comunitats autònomes en els seus respectius àmbits territorials.

Queden excloses de la definició anterior les espècies exòtiques invasores, entenent-se que aquestes són aquelles introduïdes deliberadament o accidentalment fora de la seva àrea de distribució natural i que resulten una amenaça per als hàbitats o les espècies silvestres autòctones.

5) Hàbitat: les zones terrestres o aquàtiques diferenciades per les seves característiques geogràfiques, abiòtiques i biòtiques, i que estiguin esmentades en l'article 2.3 *b* de la Directiva 2004/35/CE del Parlament europeu i del Consell, de 21 d'abril de 2004, sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals, o que estiguin protegides per altres normes comunitàries, per la legislació estatal o autonòmica, o pels tractats internacionals dels quals Espanya sigui part.

6) Estat de conservació:

a) Pel que fa a un hàbitat, la suma d'influències que actuen sobre ell i sobre les seves espècies típiques que puguin afectar a llarg termini la seva distribució natural, la seva estructura i les seves funcions, així com la supervivència a llarg termini de les seves espècies típiques en l'àrea de distribució natural d'aquest hàbitat al territori espanyol.

L'estat de conservació d'un hàbitat es considerarà «favorable» quan es compleixin totes les condicions següents:

- Que la seva àrea de distribució natural i les zones que abasti aquesta extensió siguin estables o estiguin en creixement.
- Que concorrin l'estructura específica i les funcions necessàries per al seu manteniment a llarg termini i sigui probable que aquestes hi segueixin concurrent en un futur previsible.
- Que l'estat de conservació de les seves espècies típiques sigui favorable, tal com es defineix en la lletra b).

b) Pel que fa a una espècie, la suma d'influències que actuen sobre ella que puguin afectar la seva distribució a llarg termini i l'abundància de les seves poblacions a l'àrea de distribució natural d'aquesta espècie al territori espanyol.

L'estat de conservació d'una espècie es considerarà «favorable» quan es compleixin totes les condicions següents:

- Que les dades de dinàmica de població per a l'espècie de la qual es tracti indiquin que s'està mantenint a llarg termini com a component viable dels seus hàbitats.
- Que l'àrea de distribució natural d'aquesta espècie no s'estigui reduint ni sigui probable que vagi a reduir-se en un futur previsible.
- Que hi hagi un hàbitat prou ampli com per mantenir les seves poblacions a llarg termini i sigui probable que segueixi existint.

7) Aigües: totes les aigües continentals, tant superficials com subterrànies, costaneres i de transició definides en el text refós de la Llei d'aigües, aprovat pel Reial decret legislatiu 1/2001, de 20 de juliol, així com els restants elements que formen part del domini públic hidràulic.

8) Ribera del mar i de les ries: els béns de domini públic marítim-terrestre regulats en l'article 3.1 de la Llei 22/1988, de 28 de juliol, de costes.

9) Sòl: la capa superior de l'escorça terrestre, situada entre el jaç rocós i la superfície, compost per partícules minerals, matèria orgànica, aigua, aire i organismes vius i que constitueix la interfície entre la terra, l'aire i l'aigua, la qual cosa li confereix capacitat d'exercir tant funcions naturals com d'ús. No tindran aquesta consideració aquells permanentment coberts per una làmina d'aigua superficial.

10) Operador: qualsevol persona física o jurídica, pública o privada, que exerceixi una activitat econòmica o professional o que, en virtut de qualsevol títol, controli aquesta activitat o tingui un poder econòmic determinant sobre el seu funcionament tècnic. Per a la seva determinació es tindrà en compte el que la legislació sectorial, estatal o autonòmica disposi per a cada activitat sobre els titulars de permisos o autoritzacions, inscripcions registrals o comunicacions a l'Administració.

Sense perjudici del previst en l'article 14.1.b), no queden inclosos en aquest concepte els òrgans de contractació de les administracions públiques quan exerceixin les prerrogatives que els reconeix la legislació sobre contractació pública en relació amb els contractes administratius o d'una altra naturalesa que hagin subscrit amb qualsevol tipus de contractista, que serà qui tingui la condició d'operador a l'efecte de l'establert en aquesta llei.

11) Activitat econòmica o professional: tota aquella realitzada en ocasió d'una activitat d'índole econòmica, un negoci o una empresa, amb independència del seu caràcter públic o privat i que tingui o no finalitats lucratives.

12) **Emissió:** l'alliberament en el medi ambient, derivada d'activitats humanes, de substàncies, de preparats, d'organismes o de microorganismes.

13) **Amenaça imminent de danys:** una probabilitat suficient que es produeixin danys mediambientals en un futur pròxim.

14) **Mesura preventiva o mesura de prevenció:** aquella adoptada com a resposta a un succés, un acte o una omisió que hagi suposat una amenaça imminent de dany mediambiental, a fi d'impedir la seva producció o reduir al màxim aquest dany.

15) **Mesura d'evitació de nous danys:** aquella que, ja produït un dany mediambiental, tingui per finalitat limitar o impedir majors danys mediambientals, controlant, contenint o eliminant els factors que han originat el dany, o fent-los front de qualsevol altra manera.

16) **Mesura reparadora o mesura de reparació:** tota acció o conjunt d'accions, incloses les de caràcter provisional, que tingui per objecte reparar, restaurar o reemplaçar els recursos naturals i serveis de recursos naturals danysats, o facilitar una alternativa equivalent a ells segons el que es preveu a l'annex II.

17) **Recurs natural:** les espècies silvestres i els hàbitats, l'aigua, la ribera del mar i de les rieres i el sòl.

18) **Serveis de recursos naturals:** les funcions que exerceix un recurs natural en benefici d'un altre recurs natural o del públic.

19) **Estat bàsic:** aquell en què, en cas de no haver-se produït el dany mediambiental, s'haurien trobat els recursos naturals i els serveis de recursos naturals al moment en què van sofrir el dany, considerat a partir de la millor informació disponible.

20) **Recuperació**, inclosa la **recuperació natural:** tractant-se de les aigües i de les espècies silvestres i els hàbitats, la tornada dels recursos naturals i els serveis de recursos naturals danysats al seu estat bàsic; tractant-se dels danys al sòl, a més, l'eliminació de qualsevol risc significatiu que es produeixin efectes adversos per a la salut humana.

21) **Costos:** tota despesa justificada per la necessitat de garantir una aplicació adequada i eficaç d'aquesta llei davant un supòsit de dany mediambiental o d'amenaça de dany mediambiental, qualsevol que sigui la seva quantia. En particular, queden compreses totes les despeses que comporti la correcta execució de les mesures preventives, les d'evitació de nous danys i les reparadores; les d'avaluació dels danys mediambientals i de l'amenaça imminent que aquests danys ocorrin; les dirigides a establir les opcions d'acció possible i a triar les més adequades; els generats per obtenir totes les dades pertinents i les

encaminades a garantir el seguiment i la supervisió. S'entenen compreses, entre aquestes despeses, els costos administratius, jurídics i d'activitats materials i tècniques necessàries per a l'exercici de les accions citades.

22) Autoritat competent: aquella encarregada d'exercir les comeses previstes en aquesta llei, que designin en el seu àmbit respectiu de competències l'Administració General de l'Estat, les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla per a l'execució d'aquesta llei, conforme al que es disposa en l'article 7.

23) Públic: qualsevol persona física o jurídica, així com les seves associacions, organitzacions i grups constituïts conformement a la normativa que els sigui aplicable.

2.3. Activitats afectades per la Llei 26/2007

Les obligacions en matèria de prevenció i evitació de danys mediambientals són universals. Es fan extensives a tot tipus d'activitats i enfront de tot tipus de comportaments, punts delictius o negligents, com merament accidentals o imprevisibles.

En l'**annex III** d'aquesta llei es defineix una àmplia relació d'activitats que:

- reben un tractament especialment dur;
- tenen una sèrie d'obligacions específiques per atendre;
- enfront de les quals hi ha una presumpció de culpabilitat.

Es presumirà, per tant, excepte prova en contrari, que una activitat econòmica o professional de les enumerades en l'annex III ha causat el dany o l'amenaça imminent que aquest dany es produeixi quan, atenent la seva naturalesa intrínseca o la forma en què s'ha desenvolupat, sigui apropiada per causar-lo. Per això és important conèixer si la o les activitats considerades estan o no entre les contemplades en l'annex III.

Activitats de l'annex III:

- L'explotació d'instal·lacions subjectes a la Llei 16/2002, d'1 de juliol de prevenció i control integrats de la contaminació (activitats enumerades en el seu annex I); Llei 16/2002 derogada per Reial decret legislatiu 1/2016, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de prevenció i control integrats de la contaminació.
- L'explotació d'instal·lacions subjectes al Reial decret 1254/1999, pel qual s'aproven mesures de control dels riscos inherents als accidents greus en els quals intervinguin substàncies perilloses.

- La fabricació, utilització, emmagatzematge, transformació, embotellat, alliberament en el medi ambient i transport *in situ* de: substàncies perilloses, preparats perillosos, productes fitosanitaris, biocides.
- El transport per carretera, ferrocarril, vies fluvials, marítimes o aèries de mercaderies perilloses o contaminants.
- Les activitats de gestió de residus, com la recollida, el transport, la recuperació i l'eliminació de residus i de residus perillosos, així com la supervisió d'aquestes activitats, que estiguin subjectes a permís o registre de conformitat amb la Llei 10/1998, de residus.

Aquestes activitats inclouen, entre altres coses:

- L'explotació d'abocadors (Reial decret 1481/2001 pel qual es regula l'eliminació de residus mitjançant dipòsit en abocador).
- L'explotació d'instal·lacions d'incineració (Reial decret 653/2003, sobre incineració de residus).
- El trasllat transfronterer de residus (Reglament (CE) núm. 1013/2006).
- La gestió dels residus de les indústries extractives.
- L'explotació d'instal·lacions subjectes a una autorització relativa a la lluita contra la contaminació atmosfèrica (Directiva 84/360/CEE relativa a la lluita contra la contaminació atmosfèrica).
- Tots els abocaments en aigües interiors superficials o en les aigües subterànies subjectes a autorització prèvia (Reial decret 849/1986 Reglament del DPH i legislació autonòmica aplicable).
- Tots els abocaments en aigües interiors i mar territorial subjectes a autorització prèvia (Llei 22/1988 de costes i legislació autonòmica aplicable).
- L'abocament o la injecció de contaminants en aigües superficials o subterànies subjectes a permís, autorització o registre.
- La captació i el represament d'aigües subjectes a autorització prèvia.

2.4. Casos de no aplicació de la llei

Aquesta llei no serà aplicable als danys mediambientals ni a les amenaces imminents que aquests danys es produeixin quan hagin estat ocasionats per alguna de les següents causes:

- Un acte derivat d'un conflicte armat, d'hostilitats, de guerra civil o d'una insurrecció.
- Un fenomen natural de caràcter excepcional, inevitable i irresistible.
- Les activitats el principal propòsit de les quals sigui servir a la defensa nacional o a la seguretat internacional, i les activitats l'únic propòsit de les quals sigui la protecció contra els desastres naturals.
- **L'aprovació de projectes per les administracions públiques**, quan així ho exigeixi la normativa aplicable, no tindrà la consideració d'ordre o instrucció, a l'efecte d'inexigibilitat de pagament dels costos de prevenció, evitació o reparació. En particular, els projectes aprovats per l'administració contractant no podran considerar-se com a ordre o instrucció obligatòria a l'efecte d'aquest apartat respecte de danys mediambientals no prevists expressament a la declaració d'impacte ambiental (DIA) o instrument equivalent. Quan els danys mediambientals siguin conseqüència de vicis en un projecte elaborat per l'Administració en un contracte d'obres o de subministrament de fabricació, l'operador no vindrà obligat a sufragar el cost de les mesures que s'adoptin.
- **Responsabilitat mediambiental de les obres públiques**. De conformitat amb el previst en l'article 2.1 d'aquesta llei i en la disposició addicional quarta del Reial decret 1302/1986, d'EIA, en les obres públiques d'interès general l'autoritat competent no podrà exigir l'adopció de les mesures previstes en aquesta llei, ni executar-les subsidiàriament, quan s'hagi seguit el procediment establert per a l'avaluació del seu impacte d'acord amb la informació existent, i s'hagi complert amb les prescripcions establertes en la DIA.

Taula 1. Activitats afectades i magnitud de la qüestió.

Activitats de l'annex III	Instal·lacions o autoritzacions
IPPC	Unes 5.000 instal·lacions
Gestió de residus	24 abocadors de residus perillosos 187 abocadors de residus no perillosos 77 plantes de compostatge 11 incineradores 5 plantes de biometanització 202 estacions de transferència
Abocaments en aigües interiors superficials	17.199 autoritzacions en 2005, de les quals: <ul style="list-style-type: none"> • Urbanes: 13.303 • Industrials: 3.748
Abocaments en aigües subterrànies	
Abocament o injecció de contaminants en aigües superficials o subterrànies	
Fabricació, utilització, emmagatzematge, etc., de substàncies perilloses, preparats perillosos, producció de fitosanitaris i biocides	Productes químics al mercat espanyol: <ul style="list-style-type: none"> a) 8.000 substàncies > 1 tn/any b) 320.000 preparats aprox. c) 4.054 productes fitosanitaris d) 8.600 productes biocides

Activitats de l'annex III	Instal·lacions o autoritzacions
Transport per carretera, per ferrocarril, per vies fluvials, marítim o aeri de mercaderies perilloses o contaminants. Territori nacional i internacional	30.000 empreses censades de transport de MP, de les quals 10.554 transporten residus
Explotacions ramaderes	Hi ha més d'1.100.000 explotacions agràries, de les quals una fracció important són les ramaderes (purins, etc.)

2.5. Recursos naturals protegits per la llei

Estan protegits per aquesta llei:

- Els danys que produeixin efectes adversos significatius sobre les aigües; entesos com a qualsevol dany que produeixi efectes adversos significatius tant en l'estat ecològic, químic i quantitatiu de les masses d'aigua superficials o subterrànies, com en el potencial ecològic de les masses d'aigua artificials i molt modificades.
- Els danys que produeixin efectes adversos significatius sobre el sòl; qualsevol contaminació del sòl que suposi un risc significatiu que es produeixin efectes adversos per a la salut humana.
- Els danys que produeixin efectes adversos significatius sobre les espècies de la flora i de la fauna silvestres presents permanentment o temporalment a Espanya, així com als hàbitats de totes les espècies silvestres autòctones (avaluació del caràcter significatiu d'acord amb els criteris exposats en l'annex I).
- Els danys a la ribera del mar i de les rieres, entesos com qualsevol dany significatiu a la seva integritat física o que n'afecti la qualitat.
- Queden exclosos els danys a l'aire i els denominats danys tradicionals, és a dir els danys a les persones i els seus béns (tret que aquests últims constitueixin un recurs natural).

2.6. Obligacions generals per als operadors derivades de la llei i el reglament

Per a totes les activitats, estiguin o no incloses en l'annex III:

1) Davant la presència de danys mediambientals o l'amenaça imminent que aquests danys ocorrin, els operadors estan obligats a adoptar i a executar les mesures de prevenció, evitació i reparació de danys mediambientals i a sufragar-ne els costos, qualsevol que sigui la seva quantia, quan resultin responsables d'aquests:

a) Les activitats incloses en l'annex III estan obligades a adoptar mesures de prevenció, d'evitació i de reparació sempre, encara que no hi hagi dol, culpa o negligència.

b) Les activitats no incloses en l'annex III estan obligades a adoptar aquestes mesures:

- Mesures de prevenció, d'evitació i de reparació, quan intervingui dol, culpa o negligència.
- Mesures de prevenció i d'evitació, quan no intervingui dol, culpa o negligència.

2) Els operadors de qualsevol activitat inclosa en aquesta llei estan obligats a:

a) Col·laborar en l'execució de les mesures adoptades per l'autoritat competent.

b) Comunicar de manera immediata a l'autoritat competent l'existència de danys mediambientals o l'amenaça imminent d'aquests danys, que hagin ocasionat o que puguin ocasionar.

3) Els operadors d'activitats de l'annex III de la Llei hauran de constituir **garanties financeres** obligatòries per fer front a la responsabilitat ambiental de les seves activitats, tret que:

a) Els danys mediambientals susceptibles de ser ocasionats per l'activitat s'avaluïn per una quantitat **inferior a tres-cents mil euros**.

b) Els danys mediambientals susceptibles de ser ocasionats per l'activitat s'avaluïn per una quantitat **inferior a dos milions d'euros** i s'acrediti estar adherit amb caràcter permanent i continuat a **un Sistema de Gestió Ambiental segons UNE-EN ISO 14001 o EMAS**.

4) Realitzar una **anàlisi de riscos** de cada activitat o instal·lació subjecta a autorització administrativa, que permeti:

a) Identificar els **escenaris accidentals** que poguessin derivar-se de la seva activitat.

b) Establir la **probabilitat** associada a cada escenari.

c) Calcular la **garantia financera**.

L'anàlisi de riscos mediambientals, quant a la identificació dels escenaris de risc i a l'establiment de la probabilitat d'ocurrència de cada escenari, es durà a terme seguint el mètode establert a **la Norma UNE 150008:2008 o normes equivalents**.

L'operador haurà de mantenir l'anàlisi de riscos actualitzat durant tot el període d'activitat i haurà de renovar-lo quan hagi de renovar-se l'autorització substantiva o quan es produeixin modificacions substancials en l'activitat o en la instal·lació.

Les anàlisis de riscos mediambientals podran elaborar-se prenent com a base:

- taules de barems
- guies metodològiques
- models d'informe de risc ambiental tipus (MIRAT)

Els models d'informe de risc ambiental tipus incorporaran totes les tipologies d'activitats i instal·lacions del sector en tots els escenaris accidentals rellevants en relació amb els medis receptors.

Els criteris i les guies recollides en els MIRAT hauran de particularitzar-se per a la realitat de l'entorn i emplaçament específic on se situï la instal·lació o activitat.

L'anàlisi de riscos ambientals haurà de ser verificat per **un verificador independent pertanyent a una entitat acreditada en la matèria** (Comissió tècnica de prevenció i reparació de danys mediambientals del Ministeri de Medi Ambient).

5) Disposar de sistemes de gestió de les fonts de perill que exercissin funcions de seguretat i de disminució de la possibilitat que determinat accident es manifesti, fins i tot a costa de crear o d'augmentar la probabilitat de generar accidents de conseqüències menors. Tindran aquesta consideració els sistemes emparats per una verificació EMAS o certificació UNE-EN ISO 14.001.

L'anàlisi de riscos tindrà en compte en quina mesura els sistemes de gestió de les fonts de perill adoptats per l'operador redueixen el potencial dany ambiental.

El compliment dels requisits, les precaucions i les condicions establerts en les autoritzacions mediambientals integrades o a les declaracions d'impacte mediambiental no exonerarà els operadors inclosos en l'annex III de la responsabilitat mediambiental.

Quan els danys mediambientals o l'amenaça imminent que aquests danys es produeixin siguin conseqüència d'una contaminació de caràcter difús, aquesta llei solament s'aplicarà si les circumstàncies concurrents en cada cas permeten establir una relació causal entre el dany o l'amenaça de dany, o part d'ells, i una o diverses activitats d'un o diversos operadors determinats.

Davant un dany mediambiental caldrà elaborar un **projecte de mesures reparadores** (primàries, complementàries i compensatòries), que ha de ser aprovat per l'Administració.

En l'article 13, **responsables solidaris i subsidiaris**, s'especifica que seran responsables subsidiaris dels deures imposats en aquesta llei i, en particular, de les obligacions pecuniàries corresponents:

- Els gestors i administradors de fet i de dret de les persones jurídiques la conducta de les quals hagi estat determinant de la responsabilitat d'aquestes.
- Els gestors o administradors d'aquelles persones jurídiques que hagin cessat en les seves activitats, quant als deures i les obligacions pendents al moment d'aquest cessament, sempre que no haguessin fet el necessari per al seu compliment o haguessin adoptat acords o pres mesures causants de l'incompliment.
- Els que succeeixin per qualsevol concepte al responsable en la titularitat o en l'exercici de l'activitat causant del dany, amb els límits i les excepcions prevists en l'article 42.1.c) de la Llei 58/2003.
- Els integrants d'administracions concursals i els liquidadors de persones jurídiques que no haguessin realitzat el necessari per al compliment dels deures i les obligacions reportats amb anterioritat a aquestes situacions.

2.7. Inexigibilitat de l'obligació de sufragar els costos

L'operador no estarà obligat a sufragar el cost imputable a les mesures reparadores quan demostrï que no ha incorregut en culpa o en negligència i que concorre alguna de les següents circumstàncies:

1) **Possessió d'autorització:** que l'emissió o el fet que sigui causa directa del dany mediambiental constitueixi l'objecte exprés i específic d'una autorització administrativa atorgada de conformitat amb la normativa aplicable a les activitats enumerades en l'annex III.

Serà necessari que l'operador s'hagi ajustat estrictament en el desenvolupament de l'activitat a les determinacions o condicions establertes a aquest efecte en la referida autorització i a la normativa que li sigui aplicable al moment de produir-se l'emissió o el fet causant del dany mediambiental.

2) Estat de l'art: que el dany mediambiental hagi estat causat per una emissió o activitat o qualsevol forma d'utilització d'un producte en exercici d'una activitat, respecte de les quals l'operador demostrï que no s'havien considerat potencialment perjudicials per al medi ambient segons l'estat dels coneixements científics i tècnics existents en el moment en què es va produir l'emissió o va tenir lloc l'activitat.

L'operador no estarà obligat a sufragar els costos imputables a les mesures de prevenció, d'evitació i de reparació de danys quan demostrï que els danys mediambientals o l'amenaça imminent d'aquests danys es van produir exclusivament per:

- L'actuació d'un tercer aliè a l'àmbit de l'organització de l'activitat de la qual es tracti i independent d'aquesta, malgrat existir mesures de seguretat adequades.
- El compliment d'una ordre o una instrucció obligatòria dictada per una autoritat pública (s'exceptuen els supòsits en els quals l'ordre o la instrucció s'hagin dictat per fer front a una emissió o a un incident prèviament generat per la mateixa activitat de l'operador).

3. Procediment administratiu per a la fixació de la garantia financera

3.1. Competències administratives

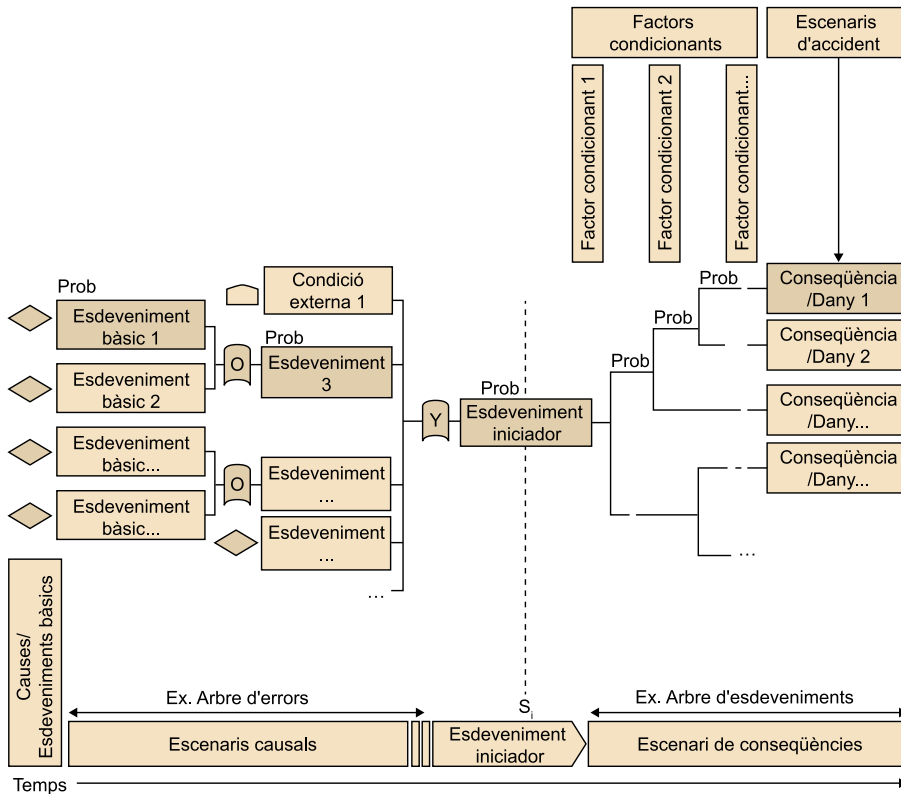
El desenvolupament legislatiu i l'execució d'aquesta llei corresponen a les comunitats autònomes. Se salvaguarden les competències que la legislació d'aigües i la de costes atribueixen a l'Administració General de l'Estat per protegir els béns de domini públic de titularitat estatal. Si el dany o l'amenaça que el dany produeixi afecten conques hidrogràfiques de gestió estatal o béns de domini públic de titularitat estatal, serà preceptiu l'informe de l'òrgan estatal competent, i vinculant exclusivament quant a les mesures de prevenció, d'evitació o de reparació que s'hagin d'adoptar respecte d'aquests béns.

Quan en virtut del que es disposa en la legislació d'aigües i en la de costes correspongui a l'Administració General de l'Estat vetllar per la protecció dels béns de domini públic de titularitat estatal i determinar les mesures preventives, d'evitació i de reparació de danys, aquella aplicarà aquesta llei en el seu àmbit de competències. La llei reforça aquesta obligació de col·laboració entre administracions públiques i davant grans catàstrofes, i reconeix la facultat de l'Administració General de l'Estat.

3.2. Procediment per a l'establiment de la garantia financera de les empreses de l'annex III

S'ha de preparar l'anàlisi de riscos ambientals, d'acord amb la Norma 150008:2008 o equivalent (identificar escenaris accidentals i establir la probabilitat d'ocurrència).

Figura 1. Anàlisi de riscos ambientals segons la Norma UNE 150008:2008

Posteriorment, cal quantificar el dany ambiental generat en cada escenari i realitzar la valoració econòmica de la recuperació dels danys ambientals generats en els diversos escenaris resultants de l'anàlisi de riscos ambientals. El valor serà igual al cost del projecte de reparació primària.

Es realitzarà el càlcul del risc associat a cada escenari ($\text{risc} = \text{probabilitat d'ocurrència} \times \text{valor dany}$) i la determinació de la quantia de la garantia financera:

- Seleccionar escenaris de menor cost de risc que agrupin el 95% del risc total.
- Establir com a quantia de la garantia financera el valor de l'escenari amb dany mediambiental més alt, entre els seleccionats.

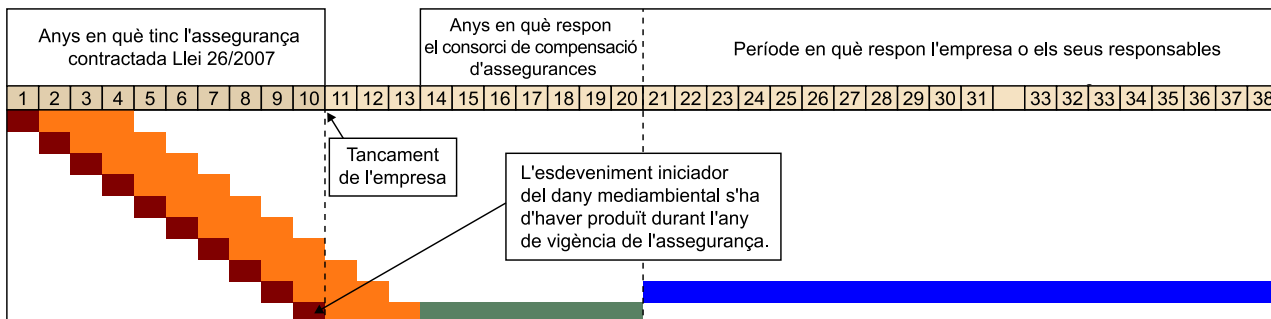
L'últim pas serà la presentació de l'estudi i la proposta de quantia de la garantia financera a l'administració competent i l'emissió de la resolució de l'autoritat competent, a partir de la proposta de l'operador, que determinarà la quantitat que s'hagi de garantir.

Com a possible procediment inicial per a empreses en l'annex III hi ha, en el seu cas, la contractació de la garantia financera.

La garantia ha de quedar constituïda des de la data en què faci efecte l'autorització necessària per a l'exercici de l'activitat i mantenir-se en vigor durant tot el període d'activitat.

Per a les activitats de l'annex III existents, la data a partir de la qual serà exigible la constitució de la garantia financera obligatòria per a les activitats es determinarà per ordre del Ministeri de Medi Ambient.

Figura 2. Taula exemple per realitzar el seguiment de la garantia financera.

4. Procediment administratiu d'exigència de responsabilitat mediambiental

4.1. Iniciació del procediment

La iniciació dels procediments d'exigència de responsabilitat mediambiental té dues possibilitats:

- Iniciació d'ofici:
 - per iniciativa de la mateixa autoritat competent
 - per petició d'una altra administració pública
 - per denúncia
- Iniciació a instàncies de part:
 - mitjançant sol·licitud del mateix operador
 - mitjançant sol·licitud formalitzada per qualsevol interessat diferent de l'operador

4.2. Condició d'interessats

Tindran la condició d'interessat per exigir responsabilitat mediambiental:

- Aquells titulars de béns, drets o interessos legítims que puguin resultar afectats pel dany mediambiental o per l'amenaça que aquest es produeixi.
- Aquelles organitzacions sense ànim de lucre que tinguin entre les seves finalitats la protecció del medi ambient i que compleixin els següents requisits:
 - Tenir entre les finalitats acreditades en els seus estatuts la protecció del medi ambient en general o la d'algun dels seus elements en particular.
 - Haver-se constituït legalment almenys dos anys abans de l'exercici de l'acció i que estiguin exercint de manera activa les activitats necessàries per aconseguir les finalitats previstes en els seus estatuts.
 - Desenvolupar la seva activitat, segons els estatuts corresponents, en un àmbit territorial que resulti afectat pel dany mediambiental o l'amenaça de dany.

4.3. Regulació del procediment

El procediment haurà de ser degudament regulat per cada administració pública competent i haurà de respectar en tot cas les següents garanties:

- dret de l'interessat a formular observacions i aportar dades
- evacuació del tràmit d'audiència a l'operador i als altres interessats
- obligació de resoldre de manera motivada i amb notificació expressa al sol·licitant i als altres interessats

Per evitar un ús abusiu d'aquesta figura legal, la llei reconeix la potestat de l'administració pública competent per denegar aquelles sol·licituds que siguin manifestament infundades o abusives.

L'autoritat competent haurà de resoldre i notificar en el termini màxim de tres mesos. Transcorregut el termini esmentat, s'entendrà desestimada la sol·licitud o caducarà el procediment quan aquest s'hagi iniciat d'ofici.

4.4. Terminació convencional

En qualsevol moment del procediment podran subscriure's **acords entre l'autoritat competent per resoldre i l'operador** o els operadors responsables amb la finalitat d'establir el contingut de la resolució final: contingut i abast de les mesures que s'hagin d'adoptar, forma d'execució, fases i prioritats i els terminis parcials i totals d'execució, etc. Podran proposar l'acord l'autoritat competent i els operadors responsables.

L'inici de les negociacions suspèn el termini per resoldre per un període màxim de dos mesos, transcorregut el qual sense haver-se aconseguit un acord l'autoritat competent haurà de continuar la tramitació del procediment fins a la seva terminació. Si estiguessin personats altres interessats, se'ls notificarà l'inici de les negociacions i se'ls donarà audiència per un termini de quinze dies.

4.5. Infraccions i sancions

Algunes de les **infraccions molt greus** són:

- No adoptar les mesures preventives o d'evitació exigides per l'autoritat competent a l'operador, quan això tingui com resultat el dany que es pretenia evitar.
- No ajustar-se a les instruccions rebudes de l'autoritat competent a l'hora de posar en pràctica les mesures preventives o d'evitació al fet que estigui obligat l'operador, quan això tingui com a resultat el dany que es pretenia evitar.

- No adoptar les mesures reparadores exigides per l'autoritat competent a l'operador, quan això tingui com a resultat un detriment de l'eficàcia reparadora d'aquestes mesures.
- No ajustar-se a les instruccions rebudes de l'autoritat competent en posar en pràctica les mesures reparadores a les quals estigui obligat l'operador, quan això tingui com a resultat un detriment de l'eficàcia reparadora d'aquestes mesures.
- No informar l'autoritat competent de l'existència d'un dany mediambiental o d'una amenaça imminent de dany produït o que pugui produir l'operador i dels quals tingués coneixement, o fer-ho amb injustificada demora, quan això tingués com a conseqüència que els seus efectes s'agreugessin o arribessin a produir-se efectivament.
- L'incompliment de l'obligació de concertar en els termes previstos en aquesta llei les garanties financeres a les quals estigui obligat l'operador, així com el fet que no es mantingui en vigor el temps que subsisteixi aquesta obligació.

Les infraccions donaran lloc a la imposició de totes o algunes de les següents **sancions**:

En el cas d'infracció **molt greu**:

- multa de 50.001 fins a 2.000.000 d'euros
- extinció de l'autorització o suspensió d'aquesta per un període mínim d'un any i màxim de dos anys

En el cas de les **infraccions greus**:

- multa de 10.001 fins a 50.000 euros
- suspensió de l'autorització per un període màxim d'un any

L'operador estarà obligat, en tot cas, a adoptar les mesures de prevenció, d'evitació i de reparació regulades en aquesta llei, amb independència de la sanció que correspongui.

5. Obligacions dels operadors davant una amenaça de dany mediambiental

Davant una amenaça de dany mediambiental o episodi accidental, l'operador ha de:

1) Informar l'autoritat competent, almenys, dels següents aspectes:

- la naturalesa de l'amenaça del dany o el tipus de dany produït
- les mesures preventives o d'evitació implantades
- el procés de seguiment i control de les mesures preventives i, en el seu cas, de les d'evitació
- la permanència del dany, en el seu cas
- aquells altres que estableixi la normativa de les comunitats autònomes

2) Executar mesures preventives i/o d'evitació.

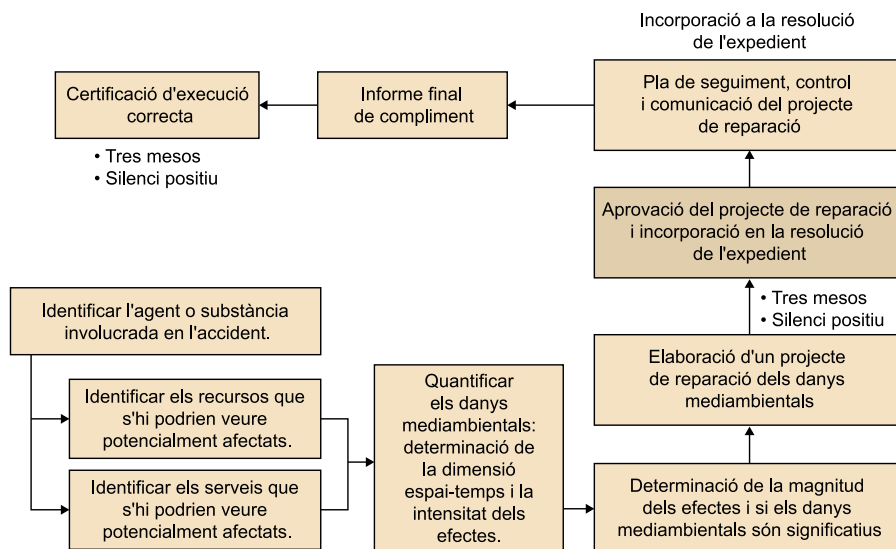
3) Recopilar informació, almenys:

- cartografia del terreny
- focus de contaminació
- estat bàsic del medi ambient
- usos del territori
- límits admissibles de les substàncies, per als recursos que poguessin veure's afectats
- possibles tècniques de reparació primària que cal aplicar i objectius
- normativa reguladora de l'activitat causant del dany

5.1. Obligacions dels operadors davant un dany mediambiental

Per determinar i quantificar els danys mediambientals, l'operador ha de seguir els passos expressats a la figura 3.

Figura 3. Determinació i quantificació de danys mediambientals

5.2. Projecte de reparació de danys mediambientals

La reparació del dany mediambiental tindrà com a fi **dimensionar**:

- el tipus
- la quantitat
- la intensitat
- la durada
- la ubicació

de les mesures reparadores que es necessiten per retornar els recursos naturals i/o els serveis ambientals al seu estat bàsic.

La definició de les mesures reparadores es concretarà en un **projecte de reparació del dany mediambiental**, que serà elaborat seguint l'esquema d'aplicació de l'annex II de la Llei 26/2007.

5.3. Contingut del projecte de reparació de danys mediambientals

El projecte de reparació ha d'estar degudament justificat. Contingut mínim:

- 1) Localització espacial i temporal del dany mediambiental.
- 2) Caracterització del dany mediambiental.
- 3) Exposició de principals alternatives de reparació estudiades i una justificació de les raons que fonamenten la selecció del projecte de reparació.

4) Descripció general de l'alternativa triada per al projecte de reparació, a més dels aspectes següents:

- objectius de reparació i mesures primàries, complementàries i compensatòries
- tipus i qualitat dels recursos naturals (RRNN) o serveis dels RRNN generats mitjançant la reparació
- ritme i grau de recuperació dels RRNN o serveis de RRNN danyats
- horitzó temporal perquè els RRNN o serveis recuperin el seu estat bàsic
- lloc on es duen a terme les mesures reparadores
- cost del projecte, eficàcia i viabilitat del projecte de reparació
- programa de seguiment

5.4. Tipus de mesures de reparació

1) **Reparació primària:** la finalitat de la reparació primària és restituir o aproximar els recursos naturals o els serveis de recursos naturals danyats al seu estat bàsic.

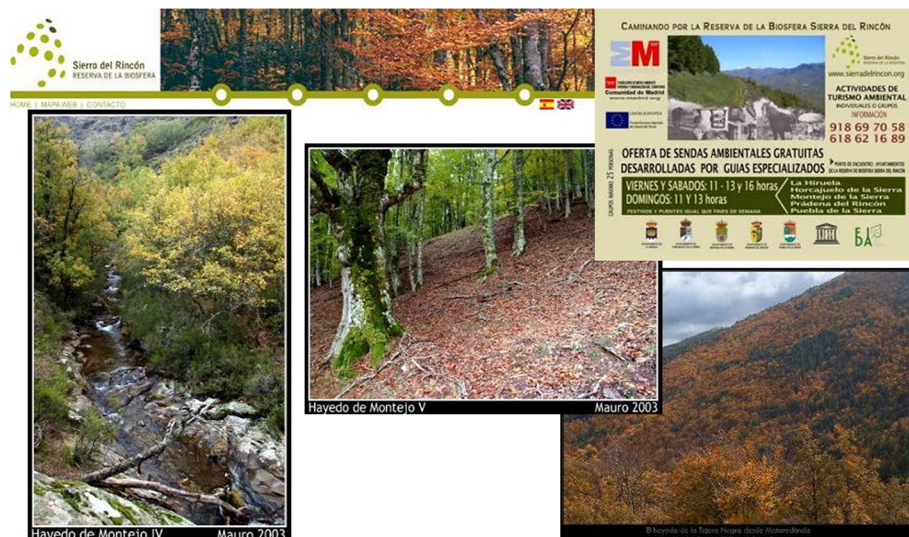
2) **Reparació complementària:** la finalitat és proporcionar un nivell de recursos naturals o serveis de recursos naturals (fins i tot, si escau, en un lloc alternatiu) similar al que s'hauria proporcionat si el lloc danyat s'hagués restituit al seu estat bàsic.

3) **Reparació compensatòria:** la seva finalitat és compensar la pèrdua provisional de recursos naturals i serveis de recursos naturals durant la recuperació, des de la data en què es va produir el dany fins al moment en què la reparació primària hagi tingut tot el seu efecte.

Consisteix a aportar millores addicionals a les espècies silvestres i els hàbitats o a les aigües, ja sigui en el lloc danyat o en un lloc alternatiu, i no a compensar econòmicament el públic.

4) **Pèrdues provisionals:** les pèrdues derivades del fet que els recursos naturals o els serveis de recursos naturals danyats no puguin exercir les seves funcions ecològiques o prestar serveis a altres recursos naturals o al públic fins que hagin fet efecte les mesures primàries o complementàries.

Figura 4. Exemples de mesures reparatòries

5.5. Seguiment, control i comunicació del projecte de reparació de danys mediambientals

El projecte de reparació ha d'incorporar un **programa de seguiment, control i comunicació** que contribueixi a identificar els problemes i les contingències que poguessin sorgir durant la seva execució, avançant cap a possibles solucions i proporcionant informació que posteriorment pugui ser comunicada als grups d'interès i al públic en general sobre els beneficis del projecte.

El pla de seguiment i comunicació haurà d'especificar, almenys:

- periodicitat i durada del procés d'avaluació
- objectiu de l'avaluació en cada etapa
- actuacions d'avaluació que s'hagin d'aplicar
- localització de les actuacions en què consisteix l'avaluació
- responsable de dur a terme l'avaluació
- destinatari de l'informe resultant
- identificació de les situacions que desencadenen en accions correctores

L'operador que sigui responsable del dany sufragarà els costos derivats de la definició i l'execució del pla de seguiment i control del projecte de reparació.

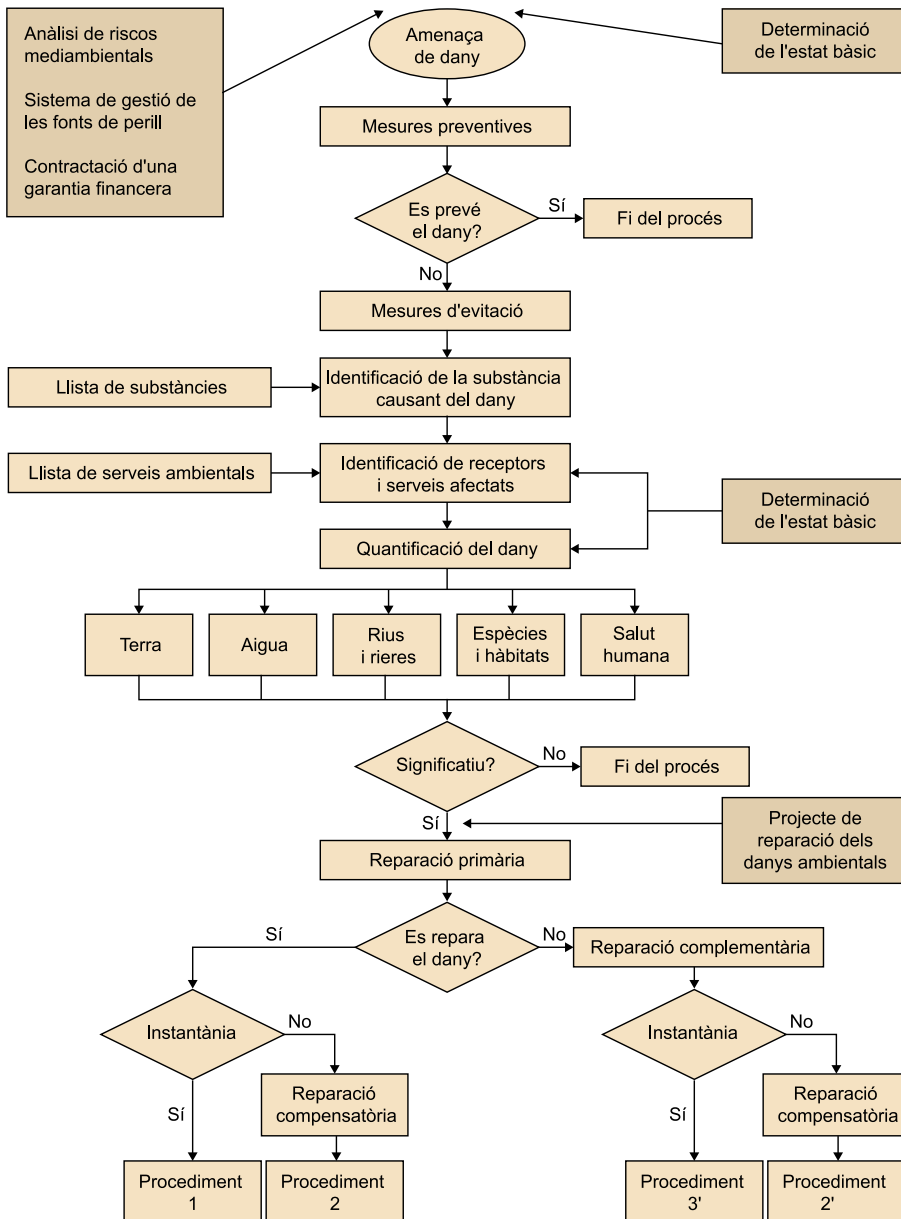
El pla de seguiment i comunicació s'incorporarà a la resolució que dicti l'autoritat competent en el marc del procediment d'exigència de responsabilitat mediambiental.

L'autoritat competent posarà a la disposició de les persones interessades i del públic en general, almenys, la següent informació:

- el grau de compliment dels objectius de recuperació per part del projecte de reparació

- la justificació de les modificacions substancials que s'hagin efectuat sobre el projecte de reparació
- les mesures correctores que hagin estat adoptades
- l'existència o absència de riscos potencials sobre la salut humana, i específicament, la dels treballadors de l'empresa

Figura 5. Resum de les obligacions dels operadors

6. Responsabilitat administrativa

6.1. Infraccions administratives

La infracció administrativa ambiental és l'incompliment de les obligacions establertes en les diferents normes administratives, que poden ser estatals, autonòmiques o locals.

La finalitat que té la responsabilitat administrativa ambiental és sancionadora i/o punitiva, això significa que es penalitza l'autor d'una infracció amb una sanció econòmica, que en funció de la gravetat pot ser de major o menor quantia. El que es pretén amb aquesta mesura és tocar la butxaca del que ha comès una infracció i que la resta en prengui exemple perquè no es cometin les infraccions que es recullen en les diferents normes administratives.

Les normes administratives de protecció mediambiental, a més de la sanció econòmica estableixen entre les seves mesures coercitives l'obligació de restaurar els béns afectats o l'obligació de pagar altes indemnitzacions pels danys i perjudicis causats a l'entorn. En aquest cas, s'obliga l'infractor a assumir les despeses que deriven de la neteja d'aquest descampat o solar; és el que es coneix com l'obligació de reposar o restaurar.

També s'estableixen altres mesures cautelars o correctores com són la paralització dels abocaments o de la contaminació que s'estigui duent a terme, la retirada temporal o definitiva de l'autorització, la suspensió de les activitats o fins i tot la paralització total o parcial, temporal o definitiva de l'activitat que es desenvolupa.

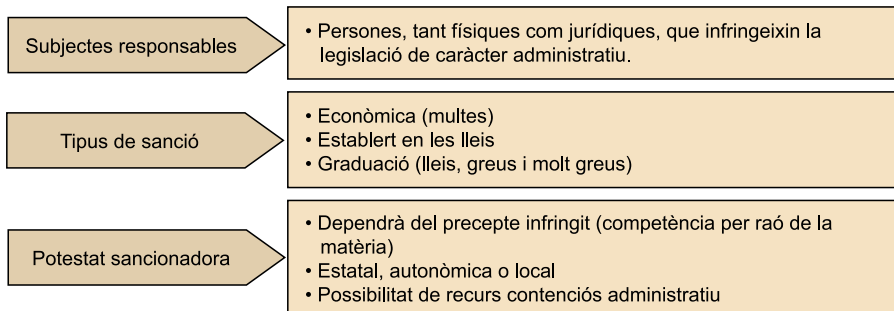
Com es pot comprovar, la via administrativa té una finalitat preventiva, ja que si sumem la sanció econòmica amb les mesures cautelars que es poden adoptar s'acaben establint unes mesures molt dissuasives.

Quan s'inicia un procediment sancionador, les administracions públiques competents poden adoptar i exigir mesures provisionals com a mesures de correcció, seguretat o control que impedeixin la continuïtat en la producció del dany, precintat d'aparells, equips o vehicles, clausura temporal, parcial o total de l'establiment i la suspensió temporal de l'autorització per a l'exercici de l'activitat per l'empresa.

Les sancions s'imposen atenent les circumstàncies del responsable, grau de culpa, reiteració, participació i benefici obtingut, i grau del dany causat al medi ambient o del perill en què s'hagi posat la salut de les persones.

La pràctica ha demostrat que la majoria de les infraccions que es cometen es deuen a problemes que es donen en la documentació (incorrecta o no inscripció en el registre de petits productors de residus, falta del llibre de registre, etc.) o per l'incompliment d'algunes de les obligacions que marquen les diferents normatives mediambientals (terminis de retirada dels residus, etc.).

Figura 6. Resum de les responsabilitats administratives

7. Responsabilitat penal

A Espanya la conscienciació amb el medi ambient ja es posa de manifest en la Constitució espanyola, que en el seu article 45.1 estableix que «tothom té dret a gaudir d'un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona, així com el deure de conservar-lo», i a l'apartat tercer del referit article es recull la possibilitat d'establir sancions penals per als qui violin la utilització racional dels recursos naturals. Conseqüència d'això va ser la inclusió al Codi penal de l'article 347 bis, l'any 1983, i la posterior tipificació, en l'actual codi, d'un nombre significatiu de tipus penals, que ampliava el seu abast i les penes.

El Codi penal regula el medi ambient i el delicte ecològic de forma expressa en el títol XVI: dels delictes relatius a l'ordenació del territori i l'urbanisme, i la protecció del patrimoni històric i del medi ambient, organitzant-se la referida regulació en cinc capítols referits, el primer d'ells, als delictes contra l'ordenació del territori; el segon, als delictes sobre el patrimoni històric; el tercer, dedicat als delictes contra els recursos naturals i el medi ambient; el quart, a la protecció de la flora fauna i animals domèstics i finalment, el cinquè, recull unes disposicions comunes per a tots ells.

7.1. El delicte ecològic

L'article 325 del Codi penal diu textualment que serà castigat amb les penes de presó de dos a cinc anys, multa de vuit a vint-i-quatre mesos i inhabilitació especial per a professió o ofici per temps d'un a tres anys el que, contravenint les lleis o altres disposicions de caràcter general protectores del medi ambient, provoqui o realitzi directament o indirectament emissions, abocaments, radiacions, extraccions o excavacions, aterraments, sorolls, vibracions, injeccions o dipòsits, en l'atmosfera, el sòl, el subsol o les aigües terrestres, subterrànies o marítimes, inclòs l'alta mar, amb incidència fins i tot als espais transfronterers, així com les captacions d'aigües que puguin perjudicar greument l'equilibri dels sistemes naturals. Si el risc de greu perjudici fos per a la salut de les persones, la pena de presó s'imposarà en la seva meitat superior.

Els elements que configuren aquest tipus penal són els següents:

1) El de naturalesa objectiva (**element objectiu**), que consisteix en la provocació o realització, directa o indirecta, d'alguna de les activitats (emissions, abocaments, extraccions o excavacions, aterraments, residus, vibracions, injeccions o dipòsits) realitzades sobre algun dels elements del medi físic enumerats (atmosfera, sòl, subsol, o aigües terrestres, marítimes o subterrànies).

Enllaç d'interès

Per veure una definició de delicte ecològic podeu visitar l'enllaç següent:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Delict_e_col%C3%B2gic

2) La infracció d'una norma extrapenal (**element normatiu**), requisit exigít de manera explícita en forma de contravenció d'alguna de les lleis o disposicions normatives reguladores d'aquell tipus d'activitats.

3) La creació d'una situació de perill greu per al bé jurídic protegit (**element valoratiu**).

4) La comissió dolosa en la producció o realització (**element subjectiu**), per la qual cosa haurà d'acreditar-se bé la intenció, bé la representació del risc i continuació en l'actuació.

7.2. Tipus qualificat

En l'article 326 del Codi penal se cita que s'imposarà la pena superior en grau, quan en la comissió de qualsevol dels fets descrits en l'article anterior concorri alguna de les circumstàncies següents:

- La indústria o activitat funciona clandestinament, sense haver obtingut la corresponent autorització o aprovació administrativa de les seves instal·lacions.
- S'han desobeït les ordres expresses de l'autoritat administrativa de correcció o suspensió de les activitats tipificades en l'article anterior.
- S'ha falsejat o ocultat informació sobre els aspectes ambientals de la indústria o activitat.
- S'ha obstaculitzat l'activitat inspectora de l'Administració.
- S'ha produït un risc de deterioració irreversible o catastròfic.
- Es produeix una extracció il·legal d'aigües en període de restriccions.

7.3. Responsabilitat penal de les persones jurídiques

En l'article 327 del Codi penal s'estableix que quan una persona jurídica sigui responsable dels delictes recollits en els dos articles anteriors, se li imposaran les següents penes:

- multa de dos a cinc anys, si el delicte comès per la persona física té prevista una pena de presó superior a cinc anys
- multa d'un a tres anys en la resta dels casos

7.4. El delictes relatiu a la gestió de residus (art. 328 Codi penal)

1) Seran castigats amb la pena de presó de sis mesos a dos anys, multa de deu a catorze mesos i inhabilitació especial per a professió o ofici per temps d'un a dos anys els qui estableixin dipòsits o abocadors de deixalles o residus sòlids o líquids que siguin tòxics o perillosos i puguin perjudicar greument l'equilibri dels sistemes naturals o la salut de les persones.

2) Amb les mateixes penes previstes a l'apartat anterior seran castigats els qui, contravenint les lleis o altres disposicions de caràcter general, duguin a terme l'explotació d'instal·lacions en les quals es realitzi una activitat perillosa o s'emmagatzemin o utilitzin substàncies o preparats perillosos i que causin o puguin causar la mort o lesions greus a persones, o danys substancials a la qualitat de l'aire, la qualitat del sòl o la qualitat de les aigües, o a animals o plantes.

3) Seran castigats amb la pena de presó d'un a dos anys els que en la recollida, el transport, la valorització, l'eliminació o l'aprofitament de residus, inclosa l'omissió dels deures de vigilància sobre aquests procediments, posin en greu perill la vida, integritat o la salut de les persones, o la qualitat de l'aire, del sòl o de les aigües, o a animals o plantes.

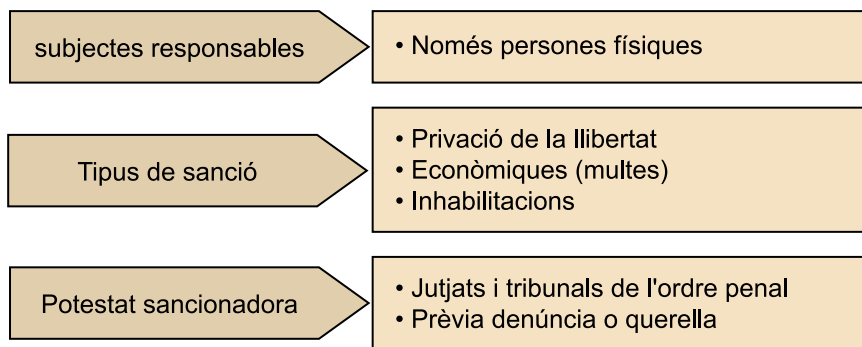
4) El que contravenint les lleis o altres disposicions de caràcter general traslladi una quantitat important de residus, tant en el cas d'un com en el de diversos trasllats que apareguin vinculats, serà castigat amb la pena de presó d'un a dos anys.

5) Quan en ocasió de les conductes previstes als apartats anteriors es produís, a més del risc previngut, un resultat lesiu constitutiu de delictes, qualsevol que sigui la seva gravetat, els jutges o tribunals apreciaran tan sols la infracció més greument penada, aplicant la pena en la seva meitat superior.

6) Quan d'acord amb el que s'estableix a l'article 31 bis una persona jurídica sigui responsable dels delictes recollits en aquest article, se li imposaran les següents penes:

- Multa d'un a tres anys, o del doble al quàdruple del perjudici causat quan la quantitat resultant fos més elevada, si el delictes comès per la persona física té prevista una pena de més de dos anys de privació de llibertat.
- Multa de sis mesos a dos anys, o del doble al triple del perjudici causat si la quantitat resultant fos més elevada, en la resta dels casos.

Figura 7. Resum de les responsabilitats penals

7.5. Silenci administratiu

Mitjançant la Llei 30/92 de procediment administratiu comú i modificació per la Llei 4/99 es desenvolupa la manera d'actuar quan l'Administració no resol un procediment.

1) Procediments iniciats pels interessats (instància de part)

- El silenci administratiu no s'entendrà estimatori quan l'interessat exerciti el seu dret de petició (per exemple, la sol·licitud de llicència), en aquells casos en què l'estimació concedeixi al sol·licitant o a tercers facultats relatives al domini i servei públic.
- L'estimació per silenci administratiu es considera com un acte administratiu que posa fi al procediment administratiu, mentre que la desestimació per silenci permet a l'interessat interposar els recursos administratius o contenciosoadministratius que en el seu cas corresponguin.

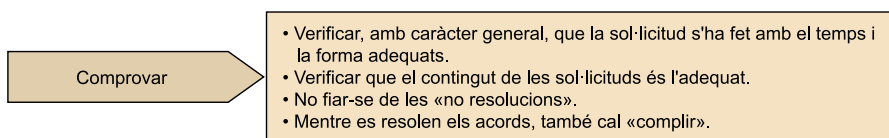
2) Procediments instats per la mateixa Administració (d'ofici)

- Si el procediment pot concloure amb una resolució que reconegui o constitueixi dret a favor de l'administrat, el silenci és desestimatori.
- Si té caràcter sancionador o se'n poden derivar efectes desfavorables per als interessats i l'Administració no resol dins del termini, el silenci produirà la caducitat de l'acte administratiu i per tant l'arxivament de les actuacions.
- L'Administració ha de notificar als interessats tots aquells actes administratius i resolucions que afectin els seus drets i interessos i està obligada a cursar les notificacions en el termini de deu dies des de la data en què es dicta l'acte administratiu.
- Les notificacions han de contenir el text íntegre de la resolució administrativa, la indicació de si posa fi o no a la via administrativa i els recursos que pot interposar contra ella.

3) Suspensió de l'execució

- La interposició dels recursos administratius no suspèn l'execució dels actes administratius impugnats, tret que per llei s'estableixi el contrari.
- L'acte administratiu podrà suspendre's d'ofici o a petició de l'interessat si l'execució pot causar en el recurrent danys de molt difícil o impossible reparació.
- La suspensió de l'execució s'entén concedida per silenci administratiu si l'òrgan administratiu que ha de pronunciar-se sobre aquesta no resol en el termini de trenta dies.
- Encara que es concedeixi la suspensió, poden adoptar-se mesures cautelars per protegir l'interès públic i per assegurar l'efectivitat de la resolució que s'adopti després de la resolució del recurs.

Figura 8. Resum del silenci administratiu

Bibliografia

Alenza García, J. F. (2005). «El régimen público de responsabilidad por daños ambientales en la legislación española y en la Directiva de responsabilidad ambiental». A: Diversos autores. «Estudios sobre la Directiva 2004/35/CE de responsabilidad por daños ambientales y su incidencia en el ordenamiento español». *Revista Aranzadi de Derecho Ambiental*. Pamplona: Thomson-Aranzadi.

Castroviejo Bolivar, M. (2004). «Quien contamina paga. Un paso decisivo en su aplicación con la directiva sobre responsabilidad ambiental». *Revista Interdisciplinar de Gestión Ambiental* (núm. 65).

Comissió Europea (1993). *Llibre Verd sobre reparació de danys ecològics*. COM (1993), 47 final.

Comissió Europea (2000). *Llibre Blanc sobre la responsabilitat mediambiental*. COM (2000), 66 final.

Directiva 2004/35/CE del Parlament europeu i del Consell, de 21 d'abril de 2004, sobre responsabilitat mediambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys mediambientals, DOTZE L, núm. 143, de 30 d'abril de 2004, pàg. 56-75. Esborrany de 17 de gener de 2006 i avantprojecte de 18 d'octubre de 2006 de la Llei de responsabilitat ambiental que traslladarà la Directiva 2004/35/CE.

Esteve Pardo, J. (2008). *La Ley de responsabilidad medioambiental. Comentario sistemático*. Madrid: Marcial Pons

Fons Social Europeu, Fundación Biodiversidad y Fundación Centro de Recursos Ambientales de Navarra, amb la col·laboració del Departament d'Innovació, Empresa i Ocupació de Govern de Navarra, la Confederació d'Empresaris de Navarra, Sodena i La Caixa (2009). *Guía de la Ley 26/07 de responsabilidad medioambiental y su desarrollo reglamentario*. Pamplona: Fundación Centro de Recursos Ambientales de Navarra.

Jordano Fraga, J. (2005). «La responsabilidad por daños ambientales en el derecho de la Unión Europea: análisis de la Directiva 2004/35, de 21 de abril, de responsabilidad medioambiental. Medio ambiente y derecho». *Revista electrónica de Derecho Ambiental* (núm. 12-13).

Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental. BOE, 24 d'octubre de 2007, núm. 255.

Llei 7/2007, de 9 de juliol, de gestió integrada de la qualitat ambiental. BOJA, 20 de juliol de 2007, núm. 143.

Llorca Ramis, J. B. (2008). «La responsabilidad por daños al medioambiente. La Ley 26/2007, de 23 de octubre, de responsabilidad medioambiental. Un análisis». *Actualidad Jurídica Aranzadi* (núm. 762).

Lozano Cutanda, B. (2005). «La responsabilidad por daños ambientales: La situación actual y el nuevo sistema de "responsabilidad de derecho público" que establece la Directiva 35/2004/CE». *Medio Ambiente y Derecho. Revista Electrónica de Derecho Ambiental* (núm. 12-13).

Manteca Valdelande, V. (2008). «La Ley de responsabilidad medioambiental». *Actualidad Jurídica Aranzadi* (núm. 754).

Proposta de Directiva del Parlament europeu i del Consell sobre responsabilitat ambiental en relació amb la prevenció i reparació de danys ambientals presentada per la Comissió. COM (2002), 17 final.

Reial decret 2090/2008, de 22 de desembre, pel qual s'aprova el reglament de desenvolupament parcial de la Llei 26/2007, de 23 d'octubre, de responsabilitat mediambiental. BOE, 23 de desembre de 2008, núm. 308.

Reial decret 9/2005, de 14 de gener, pel qual s'estableix la relació d'activitats potencialment contaminants del sòl i els criteris i estàndards per a la declaració de sòls contaminats. BOE, 18 de gener de 2005, núm. 15.

Reglament (CE) núm. 761/2001 del Parlament europeu i del Consell, de 19 de març de 2001, pel qual es permet que les organitzacions s'adhereixin amb caràcter voluntari a un sistema comunitari de gestió i auditoria mediambientals (EMAS). DO L 114, de 24 d'abril de 2001.

Ruda González, A. (2008). *El daño ecológico puro. La responsabilidad civil por el deterioro del medio ambiente, con especial atención a la Ley 26/2007, de 23 de octubre, de responsabilidad medioambiental*. Pamplona: Thomson-Aranzadi

UNE 150008:2008 (2008). *Análisis y evaluación del riesgo ambiental*. Madrid: AENOR.

Yanguas Montero, G.; Blázquez Alonso, N. (2008). «La nueva responsabilidad medioambiental». *Revista de Derecho Urbanístico y Medio Ambiente* (núm. 245).